

Naujienu Antroji Dalis

NR. 749

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

Dr. M. ANYSAS

Barbora Radvilaitė

KANČIOS DĖL KARŪNOS

(Tęsinys)

Sis svarbus įvykis buvo užbaigtas iškilminga puota. Tai buvo pirmas karaliaus Žygimanto Augusto viešas žingsnis Barbora iškelti į sostą ir būti vainikuota karaliene.

Bet dabartinė laimė buvo trumpa, nes karalius po dešimtis dienų turėjo vėl su Barbora skirtis ir vykti į Krokuvą. Po jo išvykimo ji kantriai sutiko su savo likimu ir laukė tos dienos, kuomet karalius ją pakvies į Krokuvos rūmus, kur jos galva turėjo būti papuošta karališka karūna.

Barbora pradėjo viešpatauti gražuose ir spindinčiuose Vilniaus rūmuose tarp daugelio ją supančių dvariškių ir kilmingų didžiosios Lietuvos kunigaikštystės ponų ir ponų. Apie ją spietėsi daugiausiai jaunos ponios, kurios be atodairos ją pripažino karaliene. Bet sunkiau Barbora buvo su senesnės kartos diduomene, kunigaikščių Radvilų giminės draugais, pažinusiais ją iš ankstybos jaunystės. Sunku jiems buvo nusilenkti jaunajai karalienei. Jie kartais jausdavosi įžeisti pačios karalienės laikysena. Jai tekdavo išgirsti net nemalonių žodžių iš kai kurių kilmingų ponų. Ne viena jų pavydėjo Barbora Radvilaitėi dėl tokio netikėto iškilimo. O gal ir pati karalienė Barbora vyresnės kartos diduomenei buvo per šalta, per mažai širdinga?

Sios žinios pasiekė ir karaliaus Žygimanto Augusto ausį, jam būnant Krokuvoje. Jis nieko kito jo žmonai negalėjo patarti, kaip kantriai laukti.

Šiuo reikalu karalius rašė jos broliui Mykolui Rudajam, kuris buvo svarbiausias karalienės globėjas ir karaliaus patikėtinis:

— Dėl santykių su Vilniaus diduomenės ponėmis karalienė turi palaukti iki mūsų pasimatymo. Mes žinome, kad tos ponios neturi jokio pamato taip elgtis, bet ir mums nepridera jas už tai smerkti. Matomai yra tokie laikai, kad žmonės yra linkę viską spręsti blogesnėn pusėn. —

Dažnai jos karališko vyro laišškai savo žmonai buvo pilni patarimų bei susirūpinimo dėl jos sveikatos. Jis jai patarė nelankyti pamaldų katedrije, nes dėl joje vykstančio remonto gali būti įvykti nelaimė. Jis jai toliau patarė, kad ji per ilgai nebūtų pirtyje ir kad ji neklausytų ir nesijaudintų dėl žinių ateinančių iš Krokuvos. Tuo ji ga-

linti savo sveikatai pakenkti, kas jam sukeltų didelį skausmą. Tokių idiliškų savo meilės pareiškimų ji gaudavo kiekviename karaliaus laiške.

Kad Barbora rodžiusi per mažą dėkingumą jos vyrui karaliui Žygimantui Augustui, matoma iš pastabų jos giminių ir artimesnių draugų.

— kad ji turėtų galvą ir kojas prieš karalių lenkti, kad Dievas ją nenubaustų dėl nedėkingumo prieš tokį geradarį, kuris ją iš dulkių į aukštybes iškėlė. —

Vilniuje Barbora jau buvo tikra, kad karaliaus širdis jai priklauso ir dėl to jai nebekilo abejonių kaip anksčiau Dubinguose. Kantriai ji laukė tolesnių įvykių. Galop atėjo laiškas iš karaliaus, kuriame jis Barbora brolių Mykolą prašė skubiai atvežti jo žmoną į Radomą, kur jis pats jos lauks. Kartu buvo duoti paliepimai vyriausiam arklių prižiūrėtojui ir stovastai Dovainai apie būsimą kelionę.

Iki to laiko karaliui pavyko įtikinti tik keletą lenkų ponų apie savo nepalaužiamą ištikimybę Barbora. Kad nebūtų jokių nesupratimų su lenkų tauta, karalius nutarė atidėti seimo šaukimą ligi to laiko, kol jų vedybų reikalams ateis patogesnis momentas. O tuo tarpu jam reikėjo Lenkijoje atsakingus sluoksnius priartinti prie minties, kad Barbora yra jo žmona ir kad jai priklauso ir karališkas vainikas. Bet jo motina, karalienė Bona, buvo nepalanki priešas jo vedybų su Radvilaitė ir ji visomis priemonėmis stengėsi jas išardyti.

Manau, kad skaitytojams bus įdomu sužinoti, kas buvo karalienė Bona, karaliaus Augusto Žygimanto Augusto motina.

Karalienė Bona

Bona Sforca buvo Milano kunigaikščio Giano Galeazzo Sforcos duktė, gimusi 1494 m. Ji ištekėjo, turėdama jau 24 metus amžiaus, kaip antroji žmona už senstelėjančio Žygimanto senjo, Lietuvos didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus. Jos motina buvo Aragonijos Izabella, Neapolio karaliaus Alfonso duktė.

Karalaitė Bona buvo tikra renesanso laikų duktė. Ji buvo rūpestingai išauklėta pagal anų laikų dvasią, lygiai su vyrais. Ji gerai mokėjusi lotynų kalbą, gerai pažinusi klasiškus rašytojus, istoriją, teologiją ir domėjosi reformacija. Jai buvęs iškėpijamas tvirto valdovo ide-

(Nukelta į 3 psl.)

M. Šileikis

"Potvynio madona"

Dr. Al. Račkaus nuosavybė

EVOLIUCIJA VIETOJE BIBLIJOS

Nuo kada žodis evoliucija pradėta rašyti iš didžiosios raidės?

Jėzuito Pierre Teilhard de Chardino teologija

Evoliucija (raida, plėtra, vystymasis, nuolatinis laipsniškas kitimas) gamtoje, gyvybėje buvo pastebėta jau žiloje senovėje ir buvo aiškinama senovės graikų filosofijoje. Evoliuciją kaip formuluotą teoriją susistemino gamtininkas prancūzas Jean Lamarck, o mokslu padarė anglas gamtininkas Charles Darwin. Evoliucija biologijoje, paleontologijoje, embriologijoje, genetikoje, ekonomikoje, socialinėje santvarkoje ir t. t. ir t. t. ligi šiol buvo objektyvaus mokslinio tyrimo šalininkų įrankiu prieš biblijinį dogmatizmą, ir teologai ribojosi evoliucijos atakavimais, patys sau iš jos nesistengdami kapitalo susikrauti. Vietomis ir laikais net pats žodis evoliucija dvasininkų burnose buvo keiksmazodžiu patapęs. Ir nors paskutiniaisiais laikais evoliucijos priešai su ja apsirato kaip su nenuginčijamu realybės raidos faktu, bet savo teologijai medžiagos joje nemokėjo ar nesugebėjo rasti. Tai buvo iki kito prancūzo — kunigo jėzuito Pierre Teilhard de Chardin pasirodymo.

Štai ką tuo reikalu rašo Chicago Daily News religinis bendradarbis Dave Meade straipsnyje "Evoliucija: nauja mokslinė evangelija":

Evoliucija yra daug daugiau negu mokslinė teorija apie mūsų kilmę. Tai yra kelias realybei pažinti, įskaitant Dievo realybę ir veiklą.

Tai yra mentalitetas, pažiūra, duodanti pažinti Dievą ne tik kaip Pirmąją Pasaulio Priežastį, viso sutvėrimo aukščiausiąją Būtybę, bet ir krypties, kurion realybė nuolatos juda.

Tai yra pasaulinio garso paleontologo prancūzo jėzuito tėvo a. a. Teilhardo de Chardin su-prastinta "naujosios mokslinės evangelijos" versija. Jam gyvam esant bažnyčia buvo net uždraudusi spausdinti jo knygas.

"Teilhardui evoliucija nebėra vien teorija, o yra bazė visoms teorijoms", pasakė George Crespy, bičiulis prancūzas, protestantų ministeris ir Teilhardo aiškintojas.

Žodžiu, pati evoliucijos sąvoka padarė evoliuciją.

Tėvas Teilhardas 1953 metų rašinyje, pavadintame "Evoliucijos Dievas", rašė:

"Prieš šimtą metų evoliucija — kaip ji yra vadinama — vis dar buvo galima laikyti paprasta lokale hipoteze (vietinė prielaida), suformuluotą kaip naudingą rūšių kilmės problemai — ir dar labiau žmogaus kilmės problemai.

"Tačiau nuo tada — tenka pripažinti — ji (evoliucija) negalėjo ir dabar valdo visą mūsų patirties visumą... Nuo žemiausių ir nepastoviausių branduolinių elementų iki aukščiausiai išvystytų gyvų būtybių mes dabar matome, kad niekas neg egzistuoja, niekas negali būti mokslškai suprasta esant gam-

toje, bet tik simpatijoje su milžinišku ir vienalyčiu procesu..."

Dr. Crespy, Šveicarijoje gimęs Reformuotosios bažnyčios Prancūzijoje ministeris ir Montpellier universiteto protestantų filosofinės teologijos profesorius, aną savaitę diskutavo tėvo Teilhardo teologiją Chicagos universiteto Mandel Hall vienoje iš aštuonių ekumeninių paskaitų.

Pirmąją jo paskaitą "Evoliucija ir jos problemos" aplankė ir išklaušė daugiau kaip 500 Romos katalikų ir protestantų, įskaitant Loyolos universiteto, Bellarmino (jėzuitų) teol. mokyklos Auroroje, Chicagos universiteto teol. mokyklos ir kelių kitų pan. mokyklų bei seminarijų studentų, taip pat daug Chicagos srities pasauliečių ir dvasininkų.

Tėvas Teilhardas, miręs 1955 metais New Yorke, nuo to laiko yra patraukęs pasaulinį katalikų, protestantų ir netikinčiųjų dėmesį savo krikščioniškąja evoliucijos reikšmės interpretacija.

Vienas iš atradimų moderniojo žmogaus — Pekino Žmogaus, kurio palaikai buvo rasti Kinijoje, tėvas Teilhardas suderina krikščioniškąją pažūrą į gyvybę su mokslininko supratimu apie medžiagas, gyvybę ir proto kilmę bei išsivystymą.

Norėdamas parodyti, kaip naujoji evoliucijos samprata aiškina "Dievo problemą", prof. Crespy pavartojo šią iliustraciją.

"Norint padaryti statulą (skulptūrą), reikia (iš anksto) turėti idėją apie pačią statulą, apie marmurą, įrankius ir rankas, kurios atlieka tos viešpatuojančios idėjos darbą. Analogiškai mes galime prileisti, kad pasaulis taip pat buvo suplanuotas viešpatuojančios idėjos ir padarytas (fashioned) tam tikru ypatingu būdu.

Tad koks tas reikalas bebūtų, mes galime sakyti, jog pasaulis atsirado iš minties kūrybingos Būtybės, kuri panaudojo prieš egzistavusią medžiagą, kurios dėka statybinė medžiaga atsirado ir paskiau buvo suorganizuota (į formas).

Dėlto sutvėrimo idėja savyje turi dvi kitas idėjas: tvėrėjo (kūrėjo) idėją ir substratumo idėją (Substratum vad. tai, kuomet kas nors kita yra paremta; sluoksnis esantis apačioje kito sluoksnio; podirvis; bazė ar medžiaga, kuria minta ir gyvena organizmas; substancija, turinti savyje kokybės savybes). Patirtis, kokią mes jau turime apie kūrybos procesą, verčia mus manyti, jog neišvengiamai vieną dieną "pačioje pradžioje" turėjo "jau" būti už visa tai ankstybesnė būtybė, kuri ir buvo priešastis pasauliui būti, panašiai kaip mes padarome, kad "vieną dieną" statula "jau yra".

Prof. Crespy tęsė: "Kadangi pasaulis yra didelis ir sudėtingas, mes turime prileisti, kad ir jo kūrėjas taip pat yra didelis ir labai sudėtingas! Štai dėlko, mes iš kitur žinodami, kad Dievas yra aukščiausioji Būtybė..."

Vietoj širdies, Marikai idėjo registerį

Visa Vakarų Vokietija kelis metus buvo labai susižavėjusi lankščiąja Marika, bet dabar tas susižavėjimas žymiai atvėso. Vokiečiai išaiškino, kad jaunai ir gražiai mergaitei vietoj širdies buvo idėtas registeris pinigams įmušti. Neblogas dalykas ir pinigai, bet kai pinigais sprendžia visus širdies klausimus, tai susižavėjimui labai mažai vietos belieka.

Blogiausia, kad lankščioji geltonkasė yra lietuvaitė. Ji pati gal lietuviškai ir nebekalba, bet josios protėviai tikrai lietuviškai ir tekalbėjo. Ji nekalba, kaip šiandien lietuviškai nekalba daugelis 20 metų lietuvišką jaunųjų. Nebekalba lietuviškai Amerikoje, nekalba jie lietuviškai ir Vokietijoje.

20 metų sulaukusi Marika vadinasi Marika Kilius. Lietuviškai ji vadintųsi Marytė Kiliūtė, bet vokiečiai, kaip ir amerikiečiai, pavardžių galinių nebekeičia. Josios tėvas, matyt, kelmus vartė. Jam teko kyllius varinėti,

visiškai nesunkiai įsivaizduojame, kad Dievas turi būti vardas, tinkas ir pasaulio kūrėjui... Mums reikia tik atsiminti, kad Dievas yra... Dievas yra pasaulio priešastis... Tačiau, pasak Dr. Crespy, dalykai visiškai nėra taip paprasti, kuomet pasaulis yra evoliucijoje.

Todėl, sako Dr. Crespy, nebentka galvoti, kas atsitiko tuo momentu, kai viskas prasidėjo (kilmės momentu), o reikia stengtis įmatyti, ar yra kryptis pasaulio judėjime, ar "pasaulis" yra gabenamas kokio nors galutinumo, kurį visame tame judančiame audinyje pats save išreiškia"...

Visa bėda yra ta, kad daugumas mūsų dar nėra susipažinę su šia logiška implikacija, dėl to prof. Crespy toliau pasakė: "Mes tuo pačiu metu galvojame apie Dievą, kurį yra nekintantis ir apie pasaulį, kurį visą laiką kinta... apie medžiagą, kuri yra evoliucijos procese. Bet mes juntame vis didėjančią sunkumą, norėdami savyje suderinti tas dvi sąvokas.

Mes jaučiamės plėšiami pusiau ir pradėdame savęs klausyti, ar nebūtų geriau syki ant visados pasirinkti tarp Dievo ir pasaulio arba tuo pačiu būdu tarp Biblijos ir evoliucijos".

todėl ji ir pavadino Kilius. Marika ir josios broliai vadinasi Kilius.

Marika visą laiką mėgo šokti ir ledu čiuožti. Laikui bėgant, ji tapo viena geriausių čiuožėjų, o paskutinius šešerius metus čiuožinėjimu ir pagarsėjo visoje Vokietijoje.

Jai pavyko susirasti kitą nepaprastai lankstų ir gyvą čiuožėją, jauną vokietuką Ans Juergen Baeumler. Jiedu buvo vienamečiai ir jiedviem sekėsi čiuožti. Pradžioje jiedu aplenkėdavo visus kitus čiuožėjus, o vėliau jiedu išmoko ne tik greitai, bet ir gražiai čiuožinėti.

Prieš ketveris metus jiedu tapo geriausia Vokietijoje čiuožėjais. Visa Vokietija juodu pažino, nes ne vieną kartą televizijoje krašto gyventojai turėjo progos stebėti, kaip Ansa ir Marika lengvai ir gracioziškai čiuožinėja ir įvairiausias figūras išsukinėja.

Vokiečiai šiuos du jaunuolius pamilo. Jiems sveikinimus siuntė, jais džiaugėsi, jiems gražiausio gyvenimo linkėjo. Juodu nuoširdžiai vokiečiams dėkojo. Už paplojimus abu gražiai nusilenkdavo ir padėkodavo. Už pasiūstus laiškus ir dovanas, abu mandagiai atsakydavo. Visiems susidarė įspūdis, kad Marika su Ansa yra ne vien geri čiuožėjai, bet ir įsimylėję jaunuoliai. Daugelis manė, jog tai yra neatskiriama pora. Visi linkėjo jiems laimės.

Bet praėjus rudenį Marika gerbėjus labai nustebino. Nespėjo jiedu laimėti pirmuosius prizus Dortmundio čiuožykloje, Marika paskelbė, kad ji atsiskirs tekėti už Anso, bet ištekėsianti už 23 metų amžiaus Werner Zahn. Vokiečiams parūpo patirti, kas yra tas Zahn. Pasirodo, jog tai buvo turtingiausio Frankfurto cigarečių gamintojo sūnus. Daugelis susidarė įspūdis, kad Marika atstūmė neturtingą Anšą ir rengiasi ištekėti už turtingo cigarečių gamintojo sūnaus.

Ansa apsiverkė ir papasakojo

laikraštininkams, kaip jis buvo pamilęs Mariką, kaip jam atrodė, kad ir ji mylinti jį, ir kaip ji atsisakiusi už jo ištekėti. Tada krašte pasklido gandas, kad grakščioji Marika vietoj širdies turi pinigams skaičiuoti registerį.

Spaudoje sklido žinios, bet Marika su Ansu ir toliau tebečiuožė. Vokiečiai ir toliau jais džiaugėsi televizijoje. Pagaliau praėjusiais metais jiedu dalyvavo išgarsintame Vienos ledo festivalyje. Ten buvo daug čiuožėjų. Vieni čiuožė lankščiau už kitus, bet nebuvo nei vienos poros, kuri būtų galėjusi taip gražiai pačiuožinėti, kaip Ansa su Marika čiuožė.

Vienoje jiedu laimėjo pirmuosius prizus. Kiekvienam teko po \$500.

Jiedviem tuojau atsidarė durys į aukštesnę karjerą. Kaip Marikai, taip ir Ansu buvo pasiūlyta pasirašyti sutartis vaidinti filmuose. Specialistai išaiškino, kad Ansa gali ne vien čiuožti, bet ir dainuoti. Viena filmų bendrovė pasisiūlė pati jį išmokyti dainuoti. Ji norėjo padaryti iš jo didelį kino artistą.

Gruodžio viduryje, kai atėjo laikas pasirašyti naujas sutartis, Marika pranešė Ansu, kad ji su juo toliau nebesąsiūli. Kodėl? — klausia Ansa — Už šešių mėnesių laukiu kūdikio, šokti negaliu, — buvo josios atsakymas.

Šis pranešimas visiškai pakirto Anso jėgas. Jis neteko ne tik mylimos moters, bet ir šokėjos. Tuojau paaiškėjo, kad jo vieno ir filmo bendrovės nebenorį samdyti. Jeigu jiedu abu būtų sutikę, tai tada kiekvienam būtų mokėję po \$500 už pasirodymą. Bet be jos, Ansu pasiūlė tikrai \$50 už vakarą.

Vokiečiai ir toliau tebesprendžia klausimą: registeris ar širdis Marikos krūtinėje?

O Vokietijoje gyvenantieji lietuviai ieško Kilių, kurie gerai pažino Rytų Vokietijoje gyvenusius ir į vakarus pabėgusius Kilius, Marikos tėvus ir protėvius. **Ansa Slunkis**

Gražiausioji Pasaulio moteris, panelė Anne Sidney, Saigono rinkoje pirkinėja vaisius. Gražuolę visą laiką lydi patyrusi matrona.

B. RADVILAITĖ

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

alas. Jos mokytojas Galateo jai sakydavęs:

— Neuzmiršk, kad esi gimusi tam, kad valdytum vyrus. —

Bona tolimesnėse studijose buvusi supažindinta su žemės ūkio sistema, miestų bei finansų administracija. Bona buvusi aistringa arklų ir šunų mėgėja, puiki jojė ir šokėja. Šią smulkia, grakščią, juodaakę bet šviesiaplaukę Sforcų šeimos atžalą vokiečių imperatorius Maksimilijonas, susitaikęs su Žygimantu Senuoju, jam įpiršo kaip savo giminaite už antrąją žmoną.

1518 m. sausio mėnesio pabaigoje, 24 metų amžiaus karalaitė Bona, vykdama į Krokuvą, didžiausią kelionės dalį atlikusi raita. Prie Krokuvos miesto ją pasitiko Lenkijos ir Lietuvos didikai, su gausiais palydovų būriais. Šaltiniai pažymi, kad didžiausią įspūdį dariusi turtinga lietuvių apranga: kariai apsiginklavę lankais bei skydais, jietimis ir aukštai iškeltoomis vėlavomis ir savo vadų spalvos švarkais.

Pirmose didikų eilėse jojęs Lietuvos kunigaikštis Ostrogiškis, — Oršos mušio laimėtojas, — dvaro maršalas Jurgis Iliničius, auksu bei šilku turtingai išsiuvinėtais, brokatu papuoštais rūbais.

Prie pat miesto, raudonoje karališkoje palapinėje, atvykstančių karalaitės Bonos laukęs 54 metų amžiaus karalius Žygimantas. Čia jaunoji Bona pirmą kartą susitiko su karaliumi ir sausio mėn. 15 d. kartu su juo įvažiavo į Vavelio rūmus Krokuvėje. Už trijų dienų įvyko vestuvės ir karūnacija. Vestuvinė puota trukusi aštuonias valandas, su geriausiais valgiais, muzika ir smilkalais, lotyniškomis eilėmis bei deklamacijomis ir turtingomis dovanomis. Bonos atvežtas kraitis siekė 100 tūkstančių dukatų.

Karalienė Bona atsivežė iš Italijos turtingą renesanso dvasią, kuri greitai pradėjo plėstis po visą karaliaus Žygimanto valstybę, neišskiriant ir Vilniaus. Iš Lietuvos sostinės ji sklido į visus didikų rūmus ir bažnyčias. Žinoma, kad su Bonos dvariškiais italais į Lenkiją atėjo ir pietų šalies palaidumas, taip vadinamas Morbus galicus, kuris ypatingai pradėjo tvirkinti jau taip palaidų lenkų aristokratų gyvenimą.

Karalienė Bona su karaliumi

Žygimantu dažnai lankėsi Lietuvoje ir kiekvieną kartą ilgesnį laiką buvavo didžiosios Lietuvos kunigaikščių rūmuose, Gedimino kalno papėdyje, kurie traukė į save žiūrovų akis nemažiau kaip ir vyskupo būstinė.

Karalienė Bona labai greitai pritaikiusi savo išsilavinimą plačiosios Lietuvos ir Lenkijos valstybės reikalams. Karaliui senstant, karalienės Bonos įtaka vis augo, taip kad net jau 1534 m. lenkas Zborovskis skundėsi:

— kad karalienė tiek reiškia, kiek ji pati nori, o nori tiek kiek jai patinka. Jos valdymą niekas negali apriboti. —

Karalienės Bonos tikslas buvo politinėje plotmėje suteikti Lenkijai-Lietuvai žymesnį vaidmenį Europos politikoje, sustiprinti valdovo padėtį, įsigyti įtakos seime ir senate, užkirsti kelią augančiai bajorų sauvalei ir sudaryti savo šeimai stiprų ekonominį pagrindą.

Minėtą tikslą pasiekti karalienė Bona pavartojo savo kraičio pinigus išpirkinėti karo metais karaliaus įkeistus dvarus ir kitus turtus. Ji įgijo didžiosios Lietuvos kunigaikščio nuosavybėn didelis girias nuo Gardino ligi Kauno ir dar toliau į šiaurę palei šešupę ligi širvintos. Toliau ji įsigijo žemių Žemaitijoje su Plateliais ligi Palangos, dvarų ir girių pagal Nemuną, Pagirėje, Valuinėje ir t. t.

Atsikvietusi matininkų, inžinierių ir kitų specialistų iš Italijos, karalienė pravedė karaliaus ir didžiojo Lietuvos kunigaikščio žemėse aniems laikams gana radikalią žemės reformą, kuri vėliau buvo pavyzdžiu jos sūnaus Žygimanto Augusto valstybinėse žemėse įvykdytai valakų reformai.

Šią reformą Lietuvoje pravedant, karalienė Bona palaikydavo daugiau smulkesnių bajorų ir valstiečių pusę. Čia ji dažnai susidurdavo su Lietuvos didikais. Karalienė išdidžiai laikėsi prieš didikus - turtuolius kaip Sapiegas, Radvilą Juodąjį ir kitus. Šita jos priešinga laikyšana vėliau aiškiai pasireiškė Barboros Radvilaitės vedybų reikale.

Tuo būdu karalienė Bona yra palikusi gilius pėdsakus ir Lietuvos gyvenime. Bonos atsiminimas dar ilgai buvo gyvas Lietuvoje. Kauno pilis buvo vadinama Bonos pilimi. Platelių ežero saloje rodomi Bonos pilies likučiai, kitur vėl minimi Bonos piliakalniai ir t. t. (Dr. V. Sruo-

M. Šileikis

Gatvelė žiemą (akvarelė)

gienė, Lietuvos Istorija, 383 psl.).

Be gerų reformų karalienė įnešė ir daug blogų papročių į valstybinį gyvenimą. Jos vyrui daugiau senstant, ji rūpinosi ir augštesnių pasaulinių ir bažnytinių vietų pareigūnų paskyrimu. Kiekvienas, norįs gauti tokią vietą arba tarnybą, turėjo sumokėti tam tikrą mokesį.

Bonai gimė trys dukterys: Izabela, Kotryna, Ona ir 1520 m. rugpjūčio mėn. 1 d. vienintelis sūnus Žygimantas Augustas. Norėdama po jo tėvo mirties savo sūnui karališką vainiką užtikrinti, karalienė pasistengė, kad Lietuvos kancleris Albertas Goštautas jį paskelbtų Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu. Lietuvos ponų taryba jau 1522 m. priėmė nutarimą, kad po karaliaus Žygimanto senojo mirties jo sūnus bus didžiuoju Lietuvos

kunigaikščiu. Tuo laiku Žygimantas Augustas turėjo tik ketelį metų amžiaus.

Karalienei Bonai slapta susitarus su Lietuvos didžiūnais,

ILLINOIS MEDICAL BOOK CO.
We feature excellent medical books for your every need. Internationally known authors. Superb service.
215 W. CHICAGO AVENUE
Phone 664-5252

DAMEN FUEL & SUPPLY CO.
HIGHEST QUALITY COAL
RANGE AND FUEL OILS
FAST, DEPENDABLE CITY-WIDE
METERED SERVICE
OLL PHONES 483-9800

AUKOKITE
NAUJIENŲ
MAŠINŲ FONDŲ

DĖDĖS ŠERNO GYVENIMO BRUOŽAI

yra geriausia dovana Žiemos vakarams.

Vyresnieji Amerikos lietuviai Juozą Adomaitį - Dėdę Šerną asmeniškai pažino, skaitė jo straipsnius, knygas ir klausėsi jo paskaitų. Dabar jie gali paskaityti gražiai surašytą Dėdės Šerno gyvenimą. Jiems bus įdomu prisiminti senus laikus ir pasiskaityti gražių istorijų. Naujai atvykęs lietuviai galėtų žiemos pasiskaitymams nupirkti Antano Rūko parašytą Vienišo Žmogaus Gyvenimą - Dėdės Šerno gyvenimo bruožus. Jie pradžiugins kiekvieną, kas jį atsimena ir pažinojo, o naujiesiems ateiviams, jaunimui, rašytojo A. Rūko lengvas, vaizdus gražia literatūrine forma pasakojimas duos progos susipažinti su mūsų pirmųjų išievių šviesuolių gyvenimu ir jų kieta, ideologine veikla.

Antanas Rūkas, VIENIŠO ŽMOGAUS GYVENIMAS, Juozo Adomaičio - Šerno gyvenimo bruožai. Išleido Amerikos Lietuvių Istorijos Draugija, Chicago, 1962 m. 206 psl., kaina 2 dol.

GAUNAMA "NAUJIENŲ" ADMINISTRACIJOJE

NELAUKITE — RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLUI!

Jeį norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, INC.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

American Bonding	Manhattan Fire & Marine
American Indemnity	Mercury Mutual
Casualty Mutual	Monarch
Fidelity & Deposit	National Union
Fire and Casualty of Conn.	New York Fire
Gibraltar Insurance	Security Insurance
The Hanover	United States Fire
Highway Insurance	Universal Insurance
The Home	Western Fire & Casualty
Interstate	California Life
LaSalle Casualty	

Lietuvos seimas 1529 m. spalio mėn. 18 d. nutarė Žygimantą Augustą vainikuoti didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu. Lenkai, manydami, kad šis vainikavimas gali priversti prie Lietuvos atskyrimo nuo Lenkijos, dar tais pat metais Petrikuvos seime išrinko Žygimantą Augustą lenkų karaliumi. Lietuvos seimui prašant, Žygimantas Augustas 1544 m. savo tėvo buvo paskirtas Lietuvą valdyti titulu "Magnus Dux Lithuaniae".

Norėdama ir toliau valdyti visą Lietuvos - Lenkijos valstybę, karalienė Bona jau anksčiau stengėsi sūnų laikyti visiškai įtakoje. Jį nepaprastai mylėdama, Bona ėmė neapkęsti savo pirmosios marčios, Ferdinando dukters Elzbietos, nes bijojo jos įtakos sūnui. Degdama neapykanta marčiai, Bona stengėsi suardyti jų šeimyninį gyvenimą. Pagyvenusi vos pustrėčių metų po jų jungtųjų, Elzbieta Vilniuje mirė, kai jos vyras Žygimantas Augustas gyveno Vilniuje kaip didysis Lietuvos kunigaikštis. Šita karalienės Bonos neapykanta savo marčioms palietė ir jos sūnaus antrąją žmoną Barborą Radvilaitę. (Dr. V. Sruogienė, Lietuvos Istorija, 383—390 psl.; Lietuvos Encikl. III tomas, 119—121 psl.).

Kelias į karūną

Pirmoje rugpjūčio mėnesio pusėje 1548 m. karalienė Barbara išvyko iš Vilniaus į Lenkiją. Ją lydėjo didelis skaičius dvirikių. Kelionei vadovavo Stanislovas Maciejevskis ir Barbaros brolis Mykolas Rudasis. Kelionė ėjo per Gardiną, Bielską, Pamiškį ir Loszchacę. Pirmoje vietovėje Lenkijoje karalienę sutiko ir ją pasveikino 200 raitelių būrys, kuriam vadovavo tūlas Florijonas, atsiųstas karalienei Barbarai kelionėje patarnauti.

Prie Lukavos buvo labai iškilmingas karalienės pasveikinimas. Čia ją sutiko keleta vaivadų, kaštelionų ir Polocko vyskupas, kaip vyriausiasis kalbėtojas. Ją sutiko ir daug kilmingų ponų, kaip Mazovijos kunigaikštienė su dukterim, vaivadų žmonos ir daug lenkų bajorų su žmonomis ir dukterimis. Ją pasveikinti atvykusieji didžiūnai važiuo su karaliene ligi Radomo. Visai netoli miesto savo žmoną sutiko pats karalius Žygimantas Augustas. Apie šias iškilmes Mykolas Radvila rašė savo motinai taip:

— Ant lauko stovėjo karalius, maždaug dvidešimtis sieksnių nuo kelio. Nuo karaliaus ligi kelio buvo paklota juodos medžiagos drobė, prie kurios privažiavo karalienės vežimas. Čia karalienė išlipo ir ėjo drobe link karaliaus ir jis link jos. Beveik pusėje šios drobės juodu susitiko ir pasisveikino. Karalius pakancleris pasveikino karalienę gana nuolankiai. Ypatingai nuolankiai ją sveikino ponas Liubelskis, kas visiems aplinkui stovintiems labai patiko. O Radomo mieste, visi lietuviai ir lenkų ponai nulipo nuo žirgų ir ėjo tiesiog prie karaliaus stalo. Tu-

Wiesbadene pastatytas didžiausias vokiečių kukuojantis laikrodis. Paveiksle matome mažą mergaitę, sekancią laikrodžio rodyklių judesius. Kai šis laikrodis "užkukuoja", tai reikia ausis užsikimšti. Jis nepaprastai garsus.

jau po pietų karalius ėjo į viršų pas savo žmoną, kur jis užtruko maždaug vieną valandą. Nors puotos salė buvo didelė, bet buvo taip pilna svečių, jog kai kurie stovėjo galerijose.

Ačiū Dievui, pono Glebavičiaus pranašystė neišsipildė, nes prieš tai jis buvo sakęs, kad Lenkijoje žmonės karalių užmušią, o karalienę Vysloje paskandinsią. Žmonės atrodo patenkinti karaliene ir jos vyru, net ir man rodė didelę pagarbą. Tolesnį jos likimą pavedu viešpačiui Dievui, — baigė Mykolas.

Karaliaus noras sušaukti seimą tik po ilgesnio laiko neišsipildė. Jis buvo priverstas seimą šaukti jau po kelių savaičių po karalienės atvykimo, lapkričio mėnesio gale. Visiems buvo žinoma, kad svarbiausias klausimas seime bus karališkų vedybų reikalai. Dauguma manė, kad bus prieita prie nesėkmingo sprendimo, nes lenkų bajorijos džioji dalis buvo prieš šias vedybas. Atrodė, kad karalius turės pasirinkti tarp karališko vainiko arba savo mylimos žmonos. Karališką porą jaudino vis tebegaujami laišakai, kuriuose buvo pasisakoma prieš karališkas vedybas. Laiškai buvo atvirai parašyti ir jų turinys plito ir didino nepalankumą karaliui.

Jau po trijų savaičių karališkai porai reikėjo vėl skirtis. Žygimantas Augustas išvyko į Petrikuvą dalyvauti seime, o Barbara liko Radome. Jų dviejų

skyrimasis buvo ypatingai pavojingas, nes kiekvienas nepalankus balsas Seime grasino pertraukti šį ploną meilės siūlą. Karalienė Barbora buvo labai nerami ir suerzinta ir kas dieną laukė žinių iš Petrikuvos. O gautos žinios buvo tokios:

Iš pradžių ėjo pasitarimai Seime neličiant karališkų vedybų. Tik lapkričio mėn. 6 d. pilnumoje susirinko senatas ir pasiuntiniai (paslai), kurie pagal seną paprotį galėjo reikalauti, kad karalius iškeltų vedybų klausimą. Buvo išrinkti trys kalbėtojai. Vienas iš jų labai karštai kalbėjo prieš vedybas ir reikalavo nutraukti vedybų ryšius. Šią nuomonę palaikė pasiuntiniai ir pusė bajorijos. Jie visi bijojo, kad karaliaus giminystės ryšiai su viena galingiausia šeima Lietuvoje, Radvilams gali duoti didelę persvarą karalystės valdyme. Priešingai, ponų luomas buvo palankus karaliaus vedyboms. Palankiai žiūrėjo ir senatas į karališkas vedybas. Opozicija buvo sukelta karalienės Bonos ir Krokuvos vaivados Petro Kmitos, kuris norėjo įgyti malonės bajorijos tarpe.

Sekančią dieną karalius atsklausė seimo nuomonės. Kaip pirmieji kalbėjo senatoriai, pasakui pasiuntiniai. Beveik visi buvo nepalankūs karališkoms vedyboms. Kai senatoriai norėjo surasti kokią nors išeitį iš susidariusios padėties, tuomet pasiuntiniai buvo tam griežtai priešingi. Ypatingai griežtai

prieš vedybas kalbėjo atstovas Boratinskis. Jis gale savo kalbos maldavo karalių atsisakyti nuo vedybų. Jam pritarė visi pasiuntiniai ir su ašaromis akyse prašė karaliaus išklausti tautos norą. Karalius šio seimo pasipriešinimu buvo labai sujaudintas ir pasakė seimui, kad tą reikalą jis gerai apgalvosias ir vėliau pasakysias savo nuomonę.

Kitą dieną karalius davė seimui aiškų ir ramų atsakymą:

— Jis negalys sulaužyti savo pažadų žmonai —, bet kalbos pabaigoje pažymėjo, jog jis valstybės reikaluose vadovausiasis tautos valia bei jos noru. —

(Bus daugiau)

GALITE IŠMESTI SAVO KOPĖČIAS JUMS NEBEREIKS DAUGIAU DAŽYTI

Mes pagaminame kiekvienam namui pritaikytus trigubus, anodizuotus aluminijaus langus, jie pilnai uždengia visą rėmą, nuo plytų iki plytų, be to jų nereikia dažyti.

SPAITIS STORM WINDOW CO.

3261 So. HALSTED ST.

Tel.: VI 2-6472

Veltui apskaičiavimai

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS PRAUGAS IR BIČIULIS

FRANK SINATRA

Visas pasaulis vadina jį Frankieboy. Tada skamba labai saulėtai. Dažniausiai ir jis pats atrodo taip: besišypsas, linksmas, padrašinantis. Tačiau jo tas saulėtumas kartais apstemta — nuo įvykių, kaip žemiau seka:

Neseniai Frankieboy norėjo pasidaryti žurnalistu ir pasižadėjo pateikti iš sunkaus bokso imtynių Stockholme foto reportažą. Tačiau jis rungtynes pražiopsojo. Tariamai dėl kraujo apytakos sutrikimo. Tikrumoje dėl totališko apsvaigimo.

Kai šitas sporto įvykis jau buvo pamirštas, Sinatra susiginčijo su Paryžiaus laikraščių reporteriais, bombardavo juos su sviediniais ir du jų apkūlė. Šposą su sprogstančiais sviediniais jis pakartojo ir viename restorane. Kai viena moteris dėl to pradėjo skūstis, jis pasiūlė jai, kad ji kirstų jam į veidą...

Istorijų apie Frank Sinatra yra daugybė. Yra piktų, kaip jau paminėta, bet taip pat ir juokingų.

Kai į populiarumą kylantis šlagerių dainininkas Frank Sinatra gavo savo gyvenime pirmą čekį 2,000 dolerių, jis pirmiausia nusipirko elegantišką kostiumą, dvi šilkinės pizamas ir odinį čemodaną.

Tada jis apsigyveno brangiajame apartamente milijonierių Waldorf - Astoria viešbutyje. Pusryčiams jis užsisakė atnešti į kambarį sektą ir kaviarą. O viešbučio darbininkei jis gadino nervus tris kartus per dieną besimaudydamas.

Po trijų dienų jis nuėjo pas savo manadžerį ir paprašė 10 dolerių. "Aš turiu kišenėje tik 70 centų", — motyvavo jis savo prašymą.

Kai artimieji žmonės paklausę, ko pagaliau jis ieškojo Waldorf-Astoria viešbutyje, Fran-

kie nustebęs atsakė: "Aš norėjau truputį apsidairyti ir pamatyti, kaip atrodo mano ateities gyvenimas".

Apie jį yra nuotykingų istorijų, kaip, pavyzdžiui, draugystė su buvusiu gengsterių bosu Lucky Luciano ir judviejų pramogos Havanoje.

Yra ir jaudinančių istorijų, kai jis ruošdavo didžiulius vakarus, savaitėmis dėl jų atsida- vęs dirbdavo ir visą pelną — nepalikdamas sau nei cento, — atiduodavo vaikų ir našlaičių namams.

Pirmiausia paminėtinas pasakiškas faktas, kad Sinatra per metus uždirba iki penkerių milijonų dolerių. Mat, jis yra ne tik šlagerių ir filmų žvaigždė, bet taip pat gausių muzikos kūrinų leidėjas, žemės sklypų, bokso rungtynių ir arklių lenktynių manadžeris, trijų televizijos stočių ir Las Vegas "Sands-Hotel" dalininkas. Nuo kiekvienų 100 dolerių, kurie kasine pralošiami, jam lieka 2 doleriai.

Philadelphijoje jam priklauso kiekviena trečia taksi mašina. Be to, jam priklauso daugybė didelių žemės sklypų ir daug kitko, ko jis pats tikrai nebežino.

Jis yra Hollywoodo caras. Tačiau jis yra vienišas žmogus.

Daug apie jį yra pripasakota ir prirašyta. Bet niekas taip taikliai jo karjeros ir besaikškumo neatvaizdavo, kaip Jimmy Biddle, iš pirmųjų laikų Frankie draugas.

"Mano namuose, Frankie, ap- lamai kalbant, turi menkavertiškumo kompleksą, kuris iš dalies priklauso jo vargingai praeičiai ir tam, kad jo išvaizda nėra tikrai imponuojanti.

Tiesa, moterys jį sekioja. Tačiau tai negali pašalinti jo menkavertiškumo komplekso. Taip

Mėgiamiausioji prancūzų kino artistė Brigitte Bardot atvyko į Meksiką. Spaudos atstovai pradėjo ją klausinėti apie projektuojamus filmus. Kai kurie klausimai erzino artistę, o kiti privertė ją juoktis. Paveiksle matome Brigitą, šūkaujančią laikraštininkams Meksikoje.

pat ir garbė ir turtingumas. Jis ieško nuotykių su gražiomis moterimis, kad pats sau galėtų įrodyti, jog jis kiekvienu atveju yra nepaprastas vyras, kuris nugalė visus kliūtis".

Tačiau jis ieško ne tik su gražiomis moterimis nuotykių, bet nuotykių visų rūšių — eskapadų ir epizodų, iššūkių ir muštynių — visko, kas Frankieboy kasdienybei duotų kutenantį turinį.

Jeigu pasaulis šito jauno vyro iš New Yorko—Hoboken neturtingo kvartalo, kurį kai kurie žmonės vadina gengsterių perykla, fenomeninį iškilimą į "Hollywoodo carą" nepajėgia teisingai suprasti — dėl paties Frankie Sinatra tai buvo dar daugiau klaidinančiu fenomenu.

Tiesa, būdamas dar jaunas berniukas, jis jau vadovavosi kovos šūkiu; "Aš tai padarysiu" — nors pradžioje tai buvo praeiktai sunku. Mat, ten, kur jis augo, jis turėjo anksti išmokti, kaip savo kumščius panaudoti. Kadangi jis nebuvo fiziniai pakankamai stiprus, tad jis turėjo vadovautis protu ir apsukrumu. Taip pat ir savo valia.

"Jeigu aš būčiau nemėgęs muzikos, aš tikriausiai būčiau pasidaręs gengsteriu", sakydavo jis vėliau.

Tai galėjo būti šposas — arba

tikrenybė. Tačiau greta jo meilės muzikai jį sulaukė taip pat iš to paties gyvenamo kvartalo mergaitės mašininkės Nancy pasitikėjimas. Kai jaunuolis Frank Sinatra po vieno teatrinio pasirodymo išdidžiai pasakė: "Taip kaip Bing Crosby galiu ir aš dainuoti" — ji buvo vienintelė, kuri tuo tikėjo. Ji buvo jo pirmasis meilės nuotykis ir pirmoji jo žmona.

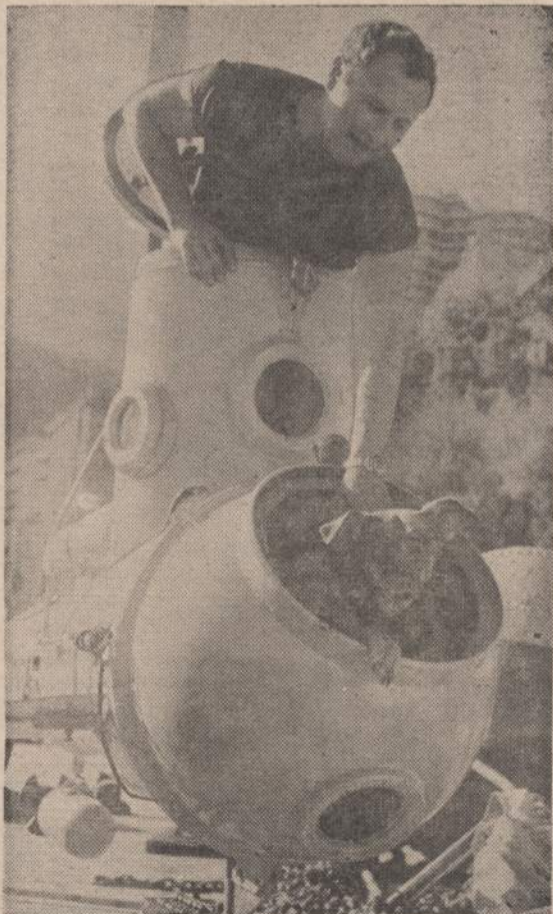
Tačiau ji pasiliko ne vienintelė. Ne vienintelė sužeista — ne vienintelė žmona. Netrukus atėjo kiti meilės nuotykiai.

Metų metus Frankie dainavo — tikrai už vieną buterbrodą. Arba už vieną šiltą valgi.

Pagaliau kaip kelneris už menką atlyginimą ir arbatpinigius. Tačiau vieną dieną švystelėjo jam laimė, — jis buvo pakviestas padainuoti radijo bangomis. Radijo personalo nuomonė buvo pasidalijusi. Ar jauna laibą vyrą laikyti normalių gabumų dainininku arba jų neturintiu?

Harry James, radijo orkestro pirmasis klarnetistas, apsisprendė už jaunąjį Sinatra! O kai kapelmeisteris Tommy Dorsey prie to prisidėjo ir davė savo palaiminimą, — tada prasidėjo Frankie "auksinė era" — 1941—1951 metų dešimtmetis.

(Nukelta į 7 psl.)

Jacques Bossy pasistatė naują narlaivį jūros dugnui matuoti. Jis planuoja pasiimti kartu savo mėgiamą šunytį. Paveiksle matome narlaivio planuotoją ir šunytį, jau išokusį į narlaivį.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

LIETUVĖS BRANDA

(MOTERŲ JAUSMO, MINTIES IR VEIKSMO DARNOS PAGRINDAI)

Redaguoja gail. sesuo Ona Bosaitė, R. N., ir Anelė Kirvaitytė

Raštus ir klausimus siųsti:

ALVUDAS, 2319 W. GARFIELD BOULEVARD, CHICAGO, ILL. 60636

II METAI

NR. 2 (10)

DARNŪS TĖVAI — TVARKINGAS VAIKAS

Nesocialūs asmenys atsiranda dėl to, kad juos augina nesocialūs tėvai emociniai pakrikusioj aplinkoj.

A. H. Chapman, M. D.

Maria High School Chicagoje mokinė Dalia Bakaitytė "Atelies" Nr. 10 (1964 m.) straipsnyje "Jaunuoliai nusikaltėliai" teisingai pastebi, kad jaunuoliai patys pasisako, jog jie gaujose randa saugumą, kurio neturėjo namuose. Tokių jaunuolių tėvai nesidomi savais vaikais, — tokių jaunuolių tėvai girtauja, pedagogus, policiją bei aplinką keikia, apkalba, niekina.

Ačiū, jaunute lietuvaitė Dalia, kad gilinišiai į žmogaus žmoniškumo reikalus, kada net kunigai su daktarais neparodo tokio susidomėjimo. O šiame jaunuolių nužmonėjimo reikale visi iki vienam turime ryžtis reikiamai dirbti. Reikia tėvams padėti ugdyti žmones, o ne žvėris. Čia baisiai nusikalsta kai kurie mūsiškiai, ypač kai kurie dvasiškiai, ragindami visiems vedusiems tik veistis ir daugintis, visai nesirūpinant darbais, kurie padėtų tėvams ne tik fiziškai, bet ir jausmais subręsti. O tai būtina, nes tik jausmais subrędę tėvai pajėgia subrendusius vaikus išauginti. Tokie vaikai nesimeta į vaikų gaujas.

Nuo žmogaus pilnutiniu žmogumi subrendimo prasidės visas žmoniškos atgimimas. Tad visi į darbą geresnes naujo žmogaus brandinimui sąlygas paruošiant! Reikia parengti tėvus naujos gyvybės sveikam pradėjimui, tos gyvybės išnešiojimui bei pagimdyti, ir gimusiam teigiamų sąlygų jo pilnam brandimui įgyvendinimui. Tad visi ir visos į darbą vaikams aikštelės rengiant, vaikų darželius steigiant, vaikų namus statant, ir, žinoma, savo ir saviškių jausmų sveikatą sutvarkant, specialistams padedant.

Tik subrędę tėvai teisingai brandina vaiką

Labai svarbu mums, tėvams, ypač motinoms jausmais durnėti — juk mums reikia savus vaikus sveikais žmonėmis užauginti. Tik tokiems mūsiškiams vaikams jokie išoriniai blogumai nepakenks — jų teisingai subrandintas vidus — jų asmenybės juos saugos nuo įvairiopus gaujos taip, kaip raupų skiepai saugo žmogų nuo tos baisios ligos. Todėl brėskime visos motinos iki tokio laipsnio, kad mes pajėgtume vaikui suteikti svarbiausią dalyką: saugumą. Saugumas suteiks vaikui jėgos tvarkingai vystytis toliau. Vaikas turi jausti, kad aplink jį esąs pasaulis yra saugus. Kiekvienoj aplinkoj besirasdamas vaikas turi jausti, kad visa apie jį yra draugiška, ramu ir pasitikėjimo verta.

Juk ir mes suaugusieji pana-

šiai elgiamės, kai mes patenkam naujon aplinkon. Pvz., jei mes norime pereiti siauru lieptu upelį, — mes pirmiau įsitikiname, ar tikrai tas lieptas mus atlaikys. Nekitaip mes elgiamės besirengdami maudyti naujoje ežero vietoje, — ir čia mes įsitikiname, ar saugi vieta yra maudydumuisi.

Vaikui gi reikia dar didesnis uždavinys atlikti, — jam reikia į žmonišką žmogų subręsti jam esant visai naujoj aplinkoj. Tai ne lieptas pereiti ar ežere išsi-maudyti. Vaikas turi viską iš-tirti, kad jaustųsi saugus, — jis nežino kokie žmonės šalia jo yra. Ar jis gali jais pasitikėti?! Ar jie jam nuoširdžiai draugiški?! O kaip ten kiti žmonės, — ar nereikia jų kas minutę saugotis?!

Dar to vaikui negana, — jis, šalia aplinkos pažinimo, dar turi su pačiu savim susipažinti. Jam dar neaišku, ką jis gali atlikti; jis nežino, ar jo kūnas klausys, kai jis norės ką daryti... Vaikas to ir kito, ko jis dar nežino, nepasako, negalvoja, bet jis tuo rūpinas. Vaikui viskas yra nauja, — žmonės, daiktai, nuotykiškai ir jis pats. Jis taip, kaip ir mes suaugusieji, tik tada jaučias ramus — atsileidęs, kai viską apie save jaučia esant tvarkinga, darnu, saugu ir ramu. Tada jis gali savo energiją su-naudoti pilnutiniam vystymuisi.

Ne vien fiziniai, bet dar ir jausmais subrędę tėvai pajėgia suteikti vaikui saugią aplinką. Tada vaikas nekovoja dėl savo natūralių teisių su aplinka, — jis ima gyvenimu pasitikėti ir tik tada ima bręsti į pilnutinį žmogų, kurio savo rašinyje taip pageidavo minėtoji gimnazistė — Dalia Bakaitytė.

Tad visi liaukimės tėvus vien raginę tik gimdyti. Pirmia reikiama savais kūrybiniais darbais išugdyti tėviškus tėvus, ypač motiniškas motinas. Tik tokiems tėvams, ypač tik tokioms motinoms pavedus vaikus auklėti, galima tikėtis, kad jų vaikai nesidės į gaujas. Kol mes subrendusių jausmais tėvų savo aplinkoj neišsuauginsime, tol toliu pasaulis smuks nuolat žemyn sava dvasine nesveikata. Pasaulio išsigelbėjimas yra tėvų sudarninimas. Tik darnių jausmais tėvų aplinkoje tvarkingai besielgiantis vaikas yra savaimė suprantamas dalykas. Tad visos šiandieninės moterys burkimės į gražiausią savęs papuošimą — į tvarkingai besielgiančiais vaikais padabinimą žmogaus ir Dangaus sodybų!

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, JANUARY 30, 1965

LYTINIS BEI SEKSUALINIS ŠVIETIMAS

Prof. Petras Maldeikis, Cicero, Illinois

(Alvudo Kultūrinio Penktadienio paskaitos dalies santrauka)

1. Klausimo intymumas

Apie lytinius ir seksualinius dalykus viešai nekalbama. Ne-kalbama ne dėl to, kad ta sritis būtų blogesnė, o dėl to, kad tai yra intymi gyvenimo sritis, už-dara pačiame žmoguje ir saugo-ma nuo kitų smalsumo. Tokie atvejai, kai ta intymi sritis at-skleidžiama kitiems, sukelia žmogui nemalonumą, kurį va-diname gėdos jausmu. Gėda yra laikoma įgimtu dalyku, saugan-čiu lytinių bei seksualinių daly-kų intymumą. Kieno nors iš šalies brovimasis į šią intymią sritį ar bet koks to intymumo nepaisymas, paprastai, prisime-nama kaip įžeidimas. Tačiau žmoguje yra tendencija tą inty-mumą atskleisti kitam asmeniui, su kuriuo sujungiamas gyveni-mas meilės bei ištikimybės ry-šiais ir kuriam tas intymumas atskleidžiamas kaip visa save atiduodanti brangiausia meilės dovana. Savo pačių intymumo nesaugojimas bei jo nuvertini-mas laikomas gėdos jausmo at-rofija, vadinamas begėdiškumu, moraliniu pakrikimu.

2. Lytiniai ir seksualiniai klausimai

Lietuvių, vokiečių ir kitose kalbose mes skiriame lytiškumą ir seksualumą. Lytiniais daly-kais laikome visus tuos anatomi-nius bei fiziologinius duome-nis, kuriais skiriasi vyras nuo moters ir kurie yra skirti nau-jai gyvybei pradėti, išauginti, globoti, maitinti ir antrajai ly-čiai sujudinti bei patraukti. Seksualiniais gi dalykais laiko-me žmogaus maloniai nuspalyvintus fiziologinius pergyvenimus, kurie kyla iš lytinės sferos vei-kimo.

Prieš pusę šimto metų buvo manoma, kad seksualiniai per-gyvenimai prasideda tik fizinio brandimo metu ir kad norma-liai iki brandimo vaikystei jie yra visiškai švietimi. Šiais lai-kais yra žinoma, kad ir vaikystė nėra laisva nuo seksualinės prasmės pergyvenimų ir kad dar priešmokykliniais metais vaikai gali turėti tos rūšies fiziologinio malonumo pergyve-nimų. O tai uždėda tėvams rei-kalavimą žiūrėti, jog jie, paaiš-kindami apie lytinius dalykus, paveiktų vaikus, kad jų netraktuotų seksualine prasme ar bent vaikuose neišprovokuotų min-čių, kurias benarpliodami vaikai jas seksualiai nuspalyvintų.

(Bus daugiau)

LILJA ŽILVIČIŪTĖ - VANAGAITIENĖ

Brandi moteris — gražiausias žmoniškos papuošalas. Gyvenimo tiesa

Lietuvių kultūros laukai dirvonuoja. Darbo čia begalės, o darbininkų — tik saujelė. Iš tos saujelės štai gražiausias mūsiškio gyvenimo papuošalas — darnioji Lilija Žilvičiūtė - Vanagaitienė mus apleido, ir dar kaip tragiskai!

Ji žmoniška buvo, lietuvišką

kultūrą ugdė, lietuvišką gėrį svetimųjų tarpe gražiausiu būdu persodinti stengėsi ir pavyzdinga šeimos bei visuomenės nare buvo. Ji dirbo, rašė, kalbėjo, dainavo, vaidino taip brandžiai ir naujai, kaip retas kuris dar tebekvėpuojančių mūsiškių. Visi žinom, kad darbu neparemta kalba yra žmoniškumo stoka. Šiandien mes dėkojame velionei Lilijai Žilvičiūtei-Vanagaitienei už tai, kad ji buvo ir liko mums pavyzdžiu, kaip galima suderinti kultūringą kalbą su gražiu gyvenimu ir kūrybinu darbu — tiek jaunam amžiuje, tiek jau gerokai pagyvenus.

Gyvendama Lilija buvo laiminga, nes ji kiekvienam savaip padėjo tobulėti. Jos kultūrinis palikimas ir toliau padės mums žmoniškėt, vienas kitą gerbt, blaiviai gyventi ir vien tik apšvietimui ir branda didžiulius bei vien tik tąja šviesa ir branda vienas su kitu lenktyniuoti.

Alvudo įgaliotos ir Brighton Parko Tėviškėlės Ansamblio krikšto tėvo Jono Adomavičiaus paprašytos, kartu su šio skyriaus skaitytojoms, mes Tamstai, velione Lilija Žilvičiūte-Vanagaitiene, kuri minėto ansamblio esate Krikšto motina, dėkojame už neaprepiamą gėrį, suteiktą mažam ir suaugusiam lietuviui. Atsidėkodamos mes ryžtamės Tamstos, Lilija, atminimą žmoniškiausiai įprasminti: pasižadame pavyzdingai gyventi, šviestis ir kultūrėti! Telaimina Tamstą, Lilija, Dangus ir tepadeda Jis mums nuo Tamstos darbų ir gyvenimo būdo per daug nenutolti!

Šią neišpasakytai skaudžią tragediją dėl Lilijos Žilvičiūtės-Vanagaitienės netekimo mes kartu su velionės šeimos nariais, artimaisiais ir jos idėjų draugais bei visais čekagiečiais skaudžiai pergyvename, liūdime ir velionės Lilijos giminaičius nuoširdžiai užjaučiame. Visi mes lietuviai, ypač lietuvės, geriausiai velione Liliją atsiminsime, jei mes žmoniškėti didesniais šuoliais imsime!

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

NUNEZ TREE SERVICE
LICENSED — INSURED
Topping, pruning, removing, surgery.
We also do all types of hauling.
(3 fully equipped trucks available).
Also City & Suburbs
FOR FREE EST., CALL
728-6281

FRANK SINATRA

(Atkelta iš 3 psl.)

Iš 1941 ir 1942 m. vienintelės Nancy gerbėjos išaugo 2,000 Sinatros gerbėjų klubų su 14 milijonų narių. Kada ir kur labas jaunuolis pasirodydavo su savo stebuklingu balsu — visur jį lydėjo garbė — garbė — garbė.

Mergaitės alpdavo — jos mušdavosi tarp savęs dėl jo autogramų — jos puldavo po jo mašinos — šturmuodavo jo viešbutį — spūstyje išpjaudavo iš jo rūbų medžiagos gabalus — nupiaudavo jo kaklaraiščius — kad galėtų įgyti savo stabo suvenyrą.

Jos elgėsi taip, kaip jų motinos ryšium su palaimintu Valentino ir kaip jų dukterys dabar Beatles atžvilgiu. Jos yra visada panašios — vaikiškos isterikės. Žinoma, ne visos.

Toks staigus, neįsivaizduojamas populiarumo iškilimas šaliau galvojančiam laiko draugui buvo mįslė. Ką Frank Sinatra turi savyje? Savo menkoje figūroje, savo jokiū būdu ne patraukiančiame veide, savo nerangiuose pasirodymuose, kurie dažnai pasikeisdavo į pykčio išsiveržimus arba arogantiškumą?

"Sinatra tenka vertinti, kaip mūsų beprofiško laiko fenomeną", rašo vienas žinomas kritikas, "laiko, kuriame gali tai įvykti, kad jaunas žmogus be jokių matomų gabumų per vieną naktį pasidaro labiausiai apmokamas pasaulio dainininkas. Tada yra aišku: tuzinai dainininkų dainuoja geriau, negu jis — tačiau jie nėra Frank Sinatra!"

Šiuo laiku Nancy, italų emigrantų kvartalo prie New Yorko mergaitė, jau seniai nebebuvo vienintelė moteris. Tačiau ji buvo motina Sinatros atžalų: Nancy, Frank jun. ir Kristina. O Frank Sinatra vaikus mylėjo be galo. Tada ir nepalaužiama jo žmonos meilė, laiminga šeimos atmosfera, Frankie vis dar sulaukydavo.

Tačiau, nežiūrint to, jo aferų skaičius buvo didelis. Neseniai vienas italų laikraštis paskelbė, kad Sinatra turėjęs 2,000 meilės nuotykių. Tada, žinoma, labai perdėta.

Šitoks seksualinis kompleksas yra labai nutolęs nuo Frankie pamėgto švarumo, kuris jam priklauso nuo pat varginos vaikystės. Net šiandien jis vengia naudoti vartotus arba suteptus banknotus. Visada jis reikalauja iš savo banko, kad jie būtų nauji.

Vieną kartą jis išvyko iš filmų studijos maskių dažytoją vien tik dėl to, kad jis pas jį pastebėjo juodas pirštų panages. Nieko nepadėjo to vyro bandymai įtikinti, kad tai yra plaukų dažai, kurie stipriai išskverbė į panages, o ne dėl higienos apsilėidimo: Frank jo daugiau nebenorėjo matyti.

Vienu laiku jo gyvenime Sinatrai ir pasauliui atrodė, kad ir jis atrado laimę. Tai įvyko tada, kai jis susitiko su Ava Gardner ir tą pačią akimirką pradėjo ją mylėti. Jis užmiršo viską kitą.

Kenijoje dabar filmuojamas "Laisvi užgimė" filmas. Artistai Bill Travers ir Virginia McKenna pietų pertraukės metu ilsisi kartu su filmoje pasirodantiu liūte.

Jis — fanatiškas tėvas, — kuris kadaise savo darbą norėjo prarasti kad tik kiekvieną akimirką galėtų būti kartu su savo pirmąja dukterim, dabar staiga nustojo domėtis savo atžalom.

Neilgai trukus jis apsisprendė atsiskirti nuo Nancy. Bet finansinę pusę jis sutvarkė nepaprastai dosniai. Ir Nancy jo atžvilgiu buvo korektiška: ji apie jį nepasakė pikto žodžio.

Pamažu, bet be atvangos, jo milžiniška sėkmė pradėjo atslūgti. Ji nukrito iki normalaus lygio: jo plokštelės, jo filmai, jo pasirodymai. Kai vieną vakarą Las Vegas mieste Frankie balsas atsisakė tarnauti, jau buvo kalbama apie "mirusį vyrą".

Tačiau Frank Sinatrai tatau buvo nesvarbu. Nesvarbu viskas, išskyrus vieną būtybę — Ava Gardner. Tarytum tai buvo gamtos fenomenas, kad 1949 m. gruodžio m. susidūrė dvi žvaigždės: Frankieboy — vyras, dėl kurio išprotėdavo moterys — ir Ava Gardner — "Hollywoodo venus", į kurią įsimylėdavo kiekvienas vyras.

Lyg gamtos fenomenas vystėsi taip pat judviejų santykiai:

Jie įsimylėjo.
Jie barėsi.
Kėlė skandalus.
Viens kitą kankino.
Apsivedė.
Išsiskyrė.

Negalėjo viens su kitu gyventi. Bet taip pat ir be viens kito. Net ir šiandien Frank Sinatra prisipažįsta: Ava Gardner yra vienintelė moteris, kurią aš mylėjau".

Tačiau šitie du žmonės nebuvo sukurti kartu gyventi viens su kitu. Abu labai jautrūs, egocentriški, abu išdidūs ir abu liiguistai pavydūs. Skandalai vyko vienas po kito. Visi juokingi ir vaikiški ir kartu dramatiški ir tragiški. Čia vienas iš daugelio:

Net medaus mėnesį 1951 m. žiemą, kai Ava ir Frank sustojo viename elegantiškame New Yorko viešbutyje. Po pietų jie susiginčijo. Vakare ginčą tęsė toliau. Be pabaigos. Eva buvo pavargusi. "Frank, eik miegot!", prašė ji, "ir nusiramink". Tačiau jis nenurimo; "Aš nusišausiu!" — bliovė jis.

Kiti viešbučio svečiai pradėjo skųstis. Tada Frankie įbėgo į

savo kambarį, paėmė telefono ragelį, pareikalavo Ava ir jai pasakė: "Klausyk, dabar seks šūvis". Taip, nuaidėjo šūvis. Du kartus. Tik Frank Sinatra laikė ne į save, bet į lovos matracą.

Nežiūrint to: šios poros tarpe dėl to iškilo naujas skandalas.

Tačiau dėl vedybų galutinio sužlugdymo buvo kaltas Frank Sinatros veržimasis pasidaryti rimtu aktorium. Mėnesiais stengėsi jis, jau "miręs žmogus", gauti mažą italo Maggio rolę "Prakeiktas visai amžinybei" siužeto perfilmavime.

Ava sako: "Tai yra ne tau". Tačiau Frankie galvojo: "Rolė silpno italo, kuris nėra joks didvyris, o vienok užsispyrusiai laikosi prie savo nuomonės ir dėl to yra nužudomas — šita rolė yra man ant kūno parašyta".

Atlyginimo klausimu jis nusileido net iki 5,000 dolerių per savaitę (šiaip jis gaudavo 150,000 dolerių už vieną filmą). Jis laukė ir laukė, bet niekas nepaaiškėjo.

Gal būt, iš baimės, o gal iš pasiilgimo, o gal dėl abiejų kartų jis Avos pėdomis iškeliauvo į tolimą Afriką, kur jį suko vieną filmą.

Vos tik buvo iškrautos Avai atvežtos dovanos (tarp jų maudymosi purkštuvai, kuris nuo bet kada pirmą kartą pasiekė Centrinę Afriką) ir jau spėjo iškilti kai kurios savitarpinės audros, jis gavo iš Hollywoodo telegramą su pažadu, kad jis gali vaidinti Maggio rolę.

Ava norėjo, kad jis pasiliktu Afrikoje. Ir ne tik dėl egoizmo. Mat, ji laukė nuo Frankie kūdikio. To motyvo tikriausiai būtų užtekę, kad sulaukytų vaikus dievinantį Frankie. Dėl to jis gal būtų ir Maggio pamiršęs.

Tačiau Ava jam apie laukiamą kūdikį nieko nepasakė. Frank išvyko atgal ir vaidino Maggio. Jis pasiuntė Avai ilgą telegramą, bet jokio atsakymo negavo. Jis sukando dantis ir vaidino toliau.

Jis sužinojo, kad jo žmona Londone guli vienoje klinikoje. Jis pašaukė ją prie telefono. Dar kartą. Bet Ava su juo atsisakė kalbėti. Pagaliau jis baigė filmavimo darbus. Tą pačią valandą jis išskrido į Londoną.

Jis rado Avą nustojusią kūdikio. Kartu jis rado savo didelės meilės griūvėsius. "Aš daugiau nebeoriu būti tavo žmona", buvo vieninteliai žodžiai, kuriuos Ava jam pasakė.

Nuo to Frank Sinatra buvo vienišas. Nors jį supa dar daugiau moterų, negu bet kada. Mat su Maggio, už kurį jis gavo Oscar, jis pradėjo naują žibantią karjerą. Hollywoode jis pasidarė mėgiamas viengungis.

Dar kartą — su susižiedavimu tarp jo ir šokikės Juliet Prowse — atrodė, kad Frank Sinatra vėl surado tai, ko jis visada ieškojo: laimingą meilę. Tačiau šį kartą sužieduotuvės iširo todėl, kad Juliet atsisakė pasitraukti iš savo profesijos. O to kaip tik reikalavo Frankie kaip vedybų sąlygos.

Po to jis pasidarė dar labiau vienišas. Dabar, baigdamas 49 metus, jis pats tikrai nebesitiki, kad jis dar bus tikrai laimingas. Kas jam lieka — tai jo tolimesnė karjera. Ir draugystė su savo šeima. Ir jo draugais.

Ir svajonė, kad yra viena moteris, su kuria jis būtų laimingas.

Gal būti . . .

L. Kvecas

(Iš "Das Gruene Blatt")
Nr. 42 1964 m.

RECEPTŲ
SPECIALISTAI

J. ir J.
PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistininkai

IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA

LIETUVISKI IR ANGLISKI
VALENTINE DIENAI SVEIKINIMAI
IR SOKOLADINIŲ SALDAINIŲ DEŽES

2557 West 69th Street
Tel. PR 6-4363

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS

BUČO DARŽAS

WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 30, 1965

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

“Petras Rimša pasakoja”

(Skulptoriaus Petro Rimšos atsiminimai)

Knygą parašė Juozas Rimantas, Rimšos 80 metų sukakties proga (1881—1961). Išleista 1964 metais. 387 psl. Knyga parašyta lengvu stiliumi. Pratarė pats Petras Rimša savo kolegomis, mokyklos draugams ir visuomenininkams taria padėkos žodį ir apie knygos autorių:

“Bičiulio Juozo Rimanto darbas ‘Petras Rimša pasakoja’ yra išsamus monografinis veikalas mano gyvenimo tema. Pasirinktąjį pasakojimo formai aš mieliai pritariau, nes ji autoriui leido laisviau ir kūrybiškiau atskleisti atskirus mano gyvenimo momentus. Žinoma, ši forma jį kiek varžė, nes trukdė reikšti tuos požiūrius, kurie skyrėsi nuo manųjų. Bet tokių nedaug tebuvo, ir šis veikalas tapo dokumentiniu mano gyvenimo paveikslu”.

Autorius Rimantas pasakojimą pradeda nuo Rimšų šeimos kamieno, aprašo tėvus, brolius ir seseris, ir kaip Petras ėjo mokslą. O jis mokėsi Krokuvėje, Varšuvoje, Paryžiuje, Peterburge ir kitur. Vilniuje su kitais bendralaikiais organizavo pirmąjį ir kitas lietuvių dailės parodas. Be visos eilės inteligentų, Rimša trumpomis biografijomis prisimena visą eilę lietuvių, jų tarpe ir Zarasų medicinos gydytoją D. Bukantą, kuris energingai ragino lietuvius rengti meno parodas. Bendrą parodą surengti nebuvo lengva, nes tuomet lietuviai dailininkai buvo plačiai išsiskirstę; vieni Krokuvėje mokėsi, kiti buvo Varšuvoje, o dar kiti Paryžiuje arba Peterburge. Bet energingam dail. A. Žmuidzinavičiui vadovaujant ir kitiems padedant, paroda buvo surengta Vilniuje 1906 metais gruodžio 27 d. Petro Vileišio puošniuose rūmuose Antakalnyje. Ši pirmoji kolektyvinė paroda paskatino kurtis dailės draugijai, atseit:

“Gyviausiai Lietuvių dailės draugijos klausimą pajudino, atidarę pirmąją dailės parodą. 1907 metų sausio mėnesį pagal A. Žmuidzinavičiaus projektą buvo galutinai kolektyvinėmis pastangomis parengti įstatatai ir pasirašyti. Įstatatai buvo

patvirtinti 1907 m. gegužės 1 dieną.”

1914 metais draugija narių turėjusi 369, įskaitant garbės ir rėmėjus narius. 1908 m. draugija parodą surengė Kaune. Viso ši draugija surengė bene 8 parodas. Sumanyta steigti Meno kūrėjų draugiją jau po karo, nes pirmajai draugijai priklausė ir ne dailininkai.

Atvykęs Rimša į Krokuvą rado lietuvių studentų būrelį: Adomą Varną, Igną Šlapelį, Adalbertą Staneiką, Kazimierą Ulianskį, studijuojančius Krokuvos Meno akademijoje. Kiti studijavo skirtingas sritis: Sofija Kymantaitė, Zigmą Skirgaila, Juozas Herbačiauskas ir kt. Bet jie daugiausia prisidėjo Vilniuje prie įvairių visuomeninių ir kultūrinių darbų. M. K. Čiurlionis Vilniuje nuoširdžiai ir atsivadusiai dirbo kultūrinių grupėje. Apie Čiurlionį Rimša šiltai atsiliepia:

Petras Rimša — “Lietuvos mokykla”

“Čiurlionio straipsniams būdinga tokia laisva, lyg plaukianti mintis ir įsijautimas į dalyką, apie kurį kalbama. Ir čia jis kūrėjas. Manau, kad iki jo niekas iš lietuvių taip gražiai nekalbėjo apie mūsų liaudies meną”.

Čiurlionis buvęs nekaibus. Kai jį užkalbini apie kokį dalyką, jis kalba su dideliu susidomėjimu.

P. Rimšos klajonių 1907—1914 metais buvo gausūs. Iš Varšuvos atvyko į Peterburgą. Tais laikais lietuviai Rusijoje kiek daugiau laisvės turėjo, negu savo tėvynėje. Jie ten galėjo ir įsiokias tokias legalias organi-

zacias burtis ir laisviau pramogas rengti. Tuo tarpu Lietuvoje iki spaudos leidimo jokių viešų organizacijų nebuvo, sako knygos autorius. Jis tuoj ir patekė į jų tarpą. Iš Peterburgo gyvenimo sunkios dalies vieną momentą taip prisimena:

“Buvo tai 1911 metų rudenį. Kartą Galaunės ir klausiu:

— Ar matei, kaip Peterburgo ponai praleidžia naktis?

— O, ne! — atsakė Paulius.

— Kas čia: gyveni Peterburge nuo 1904 metų ir tokių dalykų nematei?! Nedovanotina. Bet ir aš nemačiau. Tai naktį nueikime į kafešantaną!

— Hm, — šyptelėjo mano draugas.

— Nueiti tai nueiti, bet pirma reikia kišenių pasiklausti.

— Užteks! — atsakiau. — Tik saiką turėkime”.

Nuėję užsisakė po juodos kavos puoduką ir bulkučių. Kelnariai baisiai buvo nepatenkinti, kad jie tik vietą užima, bet nieko daugiau neužsisako, kai tuo tarpu kiti klientai stiklais žvangina,—valgo ir geria. Juodu išsėdėjo iki trečios valandos ryto su nebaigiamais gerti kavos puodukais . . .

Idomus Petro Rimšos buvo gyvenimas ir Paryžiuje, kai mokėsi. Tenai kartu studijavo su A. Vivulskiu, kuris jau anksčiau buvo ten atvykęs.

J. Rimanto parašyti skulptoriaus P. Rimšos pasakojimai atskleidžia daug to laiko kultūrinio gyvenimo faktų dar ir tuo, kad ne vien tik apie patį Rimšą rašoma, kaip esti kitose monografijose, bet ir apie kitų žmonių gyvenimą bei veiklą. Tai istorinis dokumentas. Kai po Pirmojo Pas. karo lietuviškas gyvenimas persikėlė į Kauną, čia vėl plačiai aprašoma menininkų veikla. Kaip buvo įkurta Meno kūrėjų draugija. Kaip atsirado “individualistų” grupė 1939 m. įkurtoje Dailininkų Sąjungoje. “Ars” grupės intrigos prieš realistus “fotografuotojus”. Arsininkai “smilkytojai” rengė savo atskiras parodas, pasirašė garsųjį “manifestą”, kuriam pats P. Rimša nepritarė.

Mažai mums žinomų arba prisimirusių dalykų randame knygoje. Knygą skaitai, lyg romaną.

Petras Rimša Amerikoje

1936 metais kovo mėnesį P. Rimša atvyko į Chicago. Čia balandžio mėnesį surengta pirmoji Rimšos skulptūros paroda Sherman viešbutyje. Paroda buvo iškilmingai atidaryta ir visą laiką gausiai lankoma lietuvių ir kitataučių. Parodoje buvo išstatyta “Artojas”, “Lietuvos mokykla”, keletas meda-

Petras Rimša

“Riteris”

lionų, Tomo Narusevičiaus biustas, Žemaitė ir t. t. Mūsų ir kitataučių spauda parodą gražiai aprašė. Šiuos žodžius rašančiam su skulptorium Petru Rimša teko susipažinti ir stengiausi padėti. Išvykus jam su parodom į kitas lietuvių gyvenamas kolonijas, teko susirašinėti, tai negalima tų kolegiškų įspūdžių neprisiminti.

Amerikoje visur lietuviai entuziastiškai skulptorių sutiko ir laukė jo parodų, tik žinoma, negi visur buvo galima suspėti surengti. Buvo surengtos bene šešios parodos. Neskaitant pirmosios Chicagoje, buvo Detroito, Clevelande, Pittsburghe, New Yorke ir ar nepaskutinė Bostone International Institute miesto centre 1937 m. sausio-vasario mėn. Ta proga Bostono Meno muziejus įsigijo Rimšos “Artoją”.

Plačiai aprašomi Rimšos įspūdžiai Amerikoje. Parodų metu atliko keletą užsakymų, jų tarpe sukūrė puikius Dr. Pašakarnio dukrelių bareljefus.

Beje, kai Chicagoje V. Beliajus pastangomis buvo surengta lietuvių burelio kolektyvinė paroda Mandel rūmuose, tai kekeliais kūriniams parėmė Petras Rimša. Žinoma, jo skulptūra atsvėrė visą parodą į daiktą sudėjus. m. š.

VYKSTA PARODOS

— Dail. Br. Murino parodą Čiurlionio galerijoje Jaunimo Centre galima pamatyti šiaudien nuo 12 v. iki 8 v. vakaro.

— Dail. A. Tamošaitis sausio 30 d. skaitė paskaitą Queen's University, Kingstone Art Center Tamošaičių parodos metu.

MENOS CHICAGO 8. ILL.

— SATURDAY, JANUARY 30, 1965

Skulptoriaus PETRO RIMŠOS “Artojas”